Ankenævnet for Forsikring

Den 22. november 2017 blev i sag nr. 90881:

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxx

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

Forsikringstageren har pensionsordning med forsikring ved tab af erhvervsevne i PFA Pension. Han klager ved sin advokat over, at selskabet pr. 1/3 2017 har standset udbetalingen af helbredsbetingede ydelser. Klageren ønsker også at få dækket rimelige udgifter til advokatbistand i sagen.

Selskabet har ydet dækning for tab af erhvervsevne i perioden fra den 1/4 2010 til den 1/3 2017. Selskabet har standset udbetalingen af helbredsbetingede ydelser med henvisning til, at klagerens generelle erhvervsevne ikke er nedsat i dækningsberettigende grad efter dette tidspunkt.

Selskabet har oplyst, at forsikringen giver ret til præmiefritagelse og udbetaling af fulde invalideydelser, såfremt erhvervsevnen nedsættes med halvdelen eller mere på grund af sygdom eller ulykke. Der er en karenstid på 3 måneder.

Klageren, der er født i 1960'erne, er it-uddannet og har taget flere kurser og efteruddannelser inden for ledelse og organisation. Han har haft flere chefstillinger og været direktør i en mindre virksomhed, og han blev sygemeldt i 2008 på grund af en psykisk lidelse. Klageren er diagnosticeret med bipolar lidelse, og han har også flere fysiske

problemer. Han har blandt andet haft 3 blodpropper i hjertet, har gener i ryggen, knæ, skuldre, og han har fået foretaget adskillige operationer. Han er i 2011 blevet tilkendt førtidspension uden at være blevet arbejdsprøvet på grund af hans psykiske tilstand.

I klagen af 18/5 2017 til nævnet har klagerens advokat blandt andet oplyst:

"**PÅSTAND:**

PFA Pension skal pålægges at genoptage udbetalingen for nedsat erhvervsevne samt fortsat bevilge præmiefritagelse til [klageren], med virkning fra den 1. marts 2017. Allerede forfaldne ydelser skal forrentes i overensstemmelse med forsikringsaftalelovens § 24, stk.2.

SAGSFREMSTILLING:

PFA Pension har ydet dækning i henhold til selskabets betingelser om invalidepension, jf. selskabets brev af 9. juli 2010, der fremlægges som **bilag 1**.

PFA har imidlertid med virkning fra den 1. marts 2017 standset dækningen, idet selskabet ikke har fundet det dokumenteret, at [klagerens] erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen.

Parternes korrespondance fremlægges som **bilag 2**. Bevisbyrde:

PFA Pension har i brev af 1. marts 2017 bl.a. anført følgende:

'fortsat vores vurdering, at din klient ikke har løftet bevisbyrden for, at han af helbredsmæssige årsager ikke er i stand til at arbejde på mere end halv tid i et job, der tilgodeser hans skånebehov.'

Det er således selskabets opfattelse, at [klageren] har bevisbyrden for, at han fortsat er berettiget til dækning for tab af erhvervsevne.

Det gøres imidlertid gældende, at PFA har bevisbyrden for, at [klagerens] erhvervsevne ikke længere er nedsat med mindst 50 %, subsidiært at der er tale om en lempelig bevisbyrde for klager henset til den foreliggende førtidspensionstilkendelse og langvarige periode, hvori der frem til den 1. marts i indeværende år har foreligget forsikringsdækning.
Jeg skal allerede nu i øvrigt bemærke, at det af selskabets betingelser under § 13 om invaliditet bl.a. følgende:

'Invalidepension og præmiefritagelse ved invaliditet er etableret under hensyn til forsikredes erhverv.'

Dette er en væsentligt præmis, som der vendes nærmere tilbage til under afsnittet 'PFA's forsikringsbetingelser', side 6.
…
Helbredsmæssige oplysninger:

Det fremgår af oplysninger fra Jobcenter, … Kommune, at [klageren] siden den 31. oktober 2008 har været sygemeldt grundet et psykisk sammenbrud, angst og krise.

Det fremgår ligeledes, at han siden den primære sygemelding har haft 3 blodpropper i hjertet, ligesom der har været mistanke om en blødning i hjernen.

Uddrag fra de kommunale akter fremlægges som **bilag 3**
.
Af statusattest af 7. maj 2010 fra læge … fremgår bl.a. følgende:

'[Klageren] fortsat svære rygproblemer. [Klageren] på kardiologisk afdeling fået at vide, at han har arvæv i hjertet og kun 54 % pumpefunktion ved belastning.

Affektiv Klinik har fundet [klagerens] symptomer forenelige med en bipolar affektiv lidelse, hovedsageligt præget af depression...'

Og

'Arbejdsevnen forringes yderligere af [klagerens] fysiske problemer.

Såfremt der opstartes en pensionssag, hvad undertegnede vil anbefale, vil jeg også anbefale, at der indhentes udtalelser fra patientens ryg- og hjertelæger.'

Erklæringen fremlægges som **bilag 4**.

Af speciallægeerklæring af 22. juni 2010, udfærdiget af overlæge, ph.D, …, indhentet på PFA-s foranledning fremgår af konklusionen bl.a. følgende:

'*Tilpasningsreaktion, anden F43.9*

Bipolær affektiv sindslidelse pt. mild eller moderat depression F31.3

Angstlidelse, uspecificeret F41.9

Konklusivt vurderes det således, at patienten samtidig med den aktuelle psykiske lidelse har udviklet kardielle problemer og fortsat er plaget af ret udtalte bevægeapparatsproblemer herunder rygsymptomer og at en vurdering af patientens funktionsevne og arbejdsevne således nødvendigvis må indbefatte det samlede billede af fysiske og psykiske gener.

Der kan ikke peges på ikke afprøvede behandlingsmuligheder af patientens psykiatriske problemer. Aktuelt kan der heller ikke peges på yderligere relevante undersøgelser, idet en eventuel neuropsykologisk vurdering, som kan give et billede af eventuelle varige kognitive deficits først kan foretages, når patienten er helt ude af sin depressive tilstand, da det ellers er vanskeligt at afgøre om eventuelle deficits skyldes depression.

og

'Ud fra symptomer, symptomvarighed og aktuelt funktionsniveau herunder patientens svært reducerede stress- og belastningstærskel vurderes det meget usandsynligt, at der ikke vil være blivende følger i forhold til at genvinde tidligere høje funktions- og arbejdsevne. (min understregning)

Herudover er der i erklæringen på side 4-5 oplistet en lang række oplysninger over gener/lidelser.
Speciallægeerklæringen fremlægges som **bilag 5**.

[Klageren] lider fortsat af angst og får angstdæmpende medicin.

[Klagerens] helbredsmæssige tilstand er ikke blevet forbedret siden statusattestens udfærdigelse – tværtimod, jf. journal fra egen læge – se nærmere nedenfor.

a) Psykisk tilstand

[Klagerens] helbredstilstand med bipolar lidelse er at betragte som en kronisk tilstand.

Han er imidlertid nået til et punkt, hvor han har vurderet, at han ikke kunne 'komme længere' ved hjælp af en psykiater. Han er at betragte som 'velmedicineret', hvilket imidlertid på ingen måde betyder, at han er rask og lever et ukompliceret liv. Han har fundet den for ham bedst mulige medicin, der gør hans tilværelse tålelig. Hans humør er fortsat meget svingende, og han er bl.a. ikke i stand til at overholde aftaler, har en nedsat hukommelse og kan over for folk, der ikke kender ham, fremtone hård og utilregnelig. Han har et meget stort søvnbehov (og sover dagligt middagssøvn), der jævnligt bevirker, at han slet ikke 'kan komme ud af sengen'. Det skyldes en kombination af den bipolare/depressive lidelse og det store forbrug af sløvende medicin.

Der henvises i øvrigt i den forbindelse til kopi af journalnotat 7. marts 2017 fra egen læge, hvoraf det fremgår, at 'velmedicineret' betyder det bedst opnåelige med afvejning af bivirkninger.

Der henvises i øvrigt til den af PFA rekvirerede speciallægeerklæring af 22. juni 2010 fra overlæge, ph.D, …, hvor det i konklusionen blev fremhævet, at voldsomt stress kan medføre recidiv af symptomer. Dette er væsentligt i forhold til vurderingen af, hvad der er forsvarligt for [klagerens] helbred.

Det er således velkendt, at en person med et sygdomsanlæg som det aktuelle er særligt sårbar og har stor risiko for recidiv, når den pågældende udsættes for krav og øget pres.

Det bemærkes hertil, at der ligeledes i 2012/2013 blev beskrevet gener forenelige med PTSD. Han får i dag fortsat antidepressiv medicin.

a) Fysisk tilstand

Der blev fsva. [klagerens] ryggener i 2014 lagt en behandlingsplan for [klageren], hvor man ville starte med at foretage et mindre indgreb. Såfremt dette ikke gav den ønskede effekt, ville man foretage et nyt indgreb i 2015, og hvis dette heller ikke gav den ønskede effekt, ville man foretage endnu et indgreb i 2016-2017. Min klient har nu fået henvisning til [sygehus], jf. notat af 18. april 2017.

Der fremgår af journalnotat af 3. januar 2017 fra egen læge bl.a. følgende:

'Rygsyndrom med smerteudstråling. Pt's ryg bliver værre og værre. Smerterne gør daglige helt uacceptabel. Pt. er kun delvist smertedækket – trods et betydeligt forbrug af smertestillende.'

Der er imidlertid selvsagt ingen garanti for, at hans helbredstilstand efter en ny operation vil blive forbedret. Der er derimod et håb for, at han kan få reduceret sit nuværende Morfin-forbrug, der skyldes, at han fortsat har voldsomme smerter. Det vil dog være utænkeligt, at medicinen helt kan undværes.

Samlet set er der tale om 3 gennemførte rygoperationer, og det synes meget optimistisk at tro, at den fjerde operation pludselig bevirker, at min klients ryggener fuldstændig forsvinder.

Forholdene i ryggen bevirker, at [klageren] konstant skal skifte stilling mellem liggende, siddende og stående stilling.

Herudover bemærkes, at han har fået foretaget to nakkeoperationer, der dog ikke har kunnet fjerne en konstant hovedpine, som han får smertestillende medicin imod. Han har herudover ifølge egne oplysninger også fået foretaget tre fod-operationer, over 10 knæoperationer, 2 skulderoperationer, 2 håndledsoperationer og er kendt med hjerteproblemer og søvnproblemer.

Han skønner selv at have gennemgået over 40 operationer. Der er således tale om en person, der generelt set er svært fysisk ramt og som herudover har fået flere psykiske diagnoser.

[Klageren] er ikke i stand til at foretage husligt arbejde og kan således ikke gøre rent i sit eget hjem og kan heller ikke deltage i selv simpelt havearbejde.

Af en af PFA indhentet lægeattest af 21. marts 2016 fremgår bl.a., at [klagerens] helbredstilstand var uændret i forhold til tidligere vurdering, at han fortsat var i psykofarmakabehandling, og at han fortsat havde begrænsninger pga. sin bipolare lidelse. Af pkt. 8 fremgår, at tilstanden blev vurderet som stationær. Erklæringen fremlægges som **bilag 6**.

Samlet set foreligger der en massiv, veldokumenteret sygehistorik, og jeg vil i den forbindelse tillade mig at henvise til notat fra egen læge af 30. september 2016, hvor der er en oplistning af hovedgener/lidelser samt af medicinbehovet.

Som **bilag 7** fremlægges de lægelige oplysninger, herunder ovenfor nævnte lægeattest af 21. marts 2016, i sagen, som PFA har oplyst at have anvendt til brug for sin afgørelse – eksklusiv selskabets interne lægelige vurderinger – som ikke er tilgået [klageren] eller undertegnede.

…

Erhvervsmæssige oplysninger:

Indledningsvis bemærkes, at [klageren] generelt set har særdeles vanskeligt ved at acceptere, at han ikke længere har en erhvervsevne af betydning.

Det fremgår allerede af akter fra 2009 fra jobcenteret, at han gerne ville vende tilbage til erhvervslivet. Han har i august 2009 selv angivet følgende:

'Der har været nogle kontakter fra erhvervslivet om at indtræde i såvel direktioner samt bestyrelser. Disse har jeg indtil nu måttet afvise med henvisning til min sygdom. Jeg er i den sammenhæng blevet bedt om at give besked, når jeg er klar igen, så vi kan genoptage drøftelserne.

Jeg kan selvfølgelig ikke fortsætte på det niveau, som jeg tidligere har arbejdet på, men der er stadig mange muligheder.'

I marts 2010 er følgende imidlertid noteret hos jobcenteret:

'Beskæftigelsespotentialet på langt sigt skønnes som værende usikkert, idet borger har mange helbredsmæssige problemer. Aktuelt skønnes det ikke realistisk for borger at genindtræde på arbejdsmarkedet.'

I juni 2010 blev noteret følgende:

'*Det er ikke realistisk at borger genindtræder på arbejdsmarkedet, hvorfor der ikke er en langsigtet plan for borgers genindtræden på arbejdsmarkedet'.*

I Arbejdsevnevurderingsjournal – ajourført den 8. juli 2010 – har sagsbehandleren på baggrund af en række lægefaglige udtalelser konkluderet følgende:

'Redegørelse i henhold til pensionslovens § 19. [Klagerens] arbejdsevne vil ikke kunne forbedres, idet hans helbredsmæssige forhold vil påvirke hans funktionsevne i ethvert arbejde.

og

'Det er lægeligt vurderet, at [klagerens] funktionsevne er svært nedsat idet generne fra bevægeapparatet og hjertet må anses for varige.

Arbejdsevnen er således ikke længere til stede, og kan ikke anvendes. Der vurderes ikke at være nogle arbejdsfunktioner som [klageren] varetage med sine helbredsmæssige problemer, ej heller med støtte fra andre kapitler af den sociale lovgivning.

Der indstilles således til, at [klageren] tilkendes førtidspension i henhold til § 18 i pensionsloven.'

Der er således intet, der indikerer, at [klageren] ikke har haft lysten til at ville være på arbejdsmarkedet.

[Klageren] blev med virkning fra den 1. november 2011 bevilliget førtidspension fra … Kommune.

[Klageren] oppebar forud for sin sygemelding en årsindtægt på cirka 900.000 kr. Der fremlægges som **bilag 11** dokumentation herfor årsopgørelser for 2007-2009.

PFA's forsikringsbetingelser:

Af selskabets betingelser fremgår under § 13 om invaliditet bl.a. følgende:

'Invalidepension og præmiefritagelse ved invaliditet er etableret under hensyn til forsikredes erhverv.' (min understregning)

Ovenstående må tolkes således, at den tegnede forsikring er jobbestemt, hvilket betyder, at min klients nuværende erhvervsevne skal vurderes på baggrund af hans erhverv og indtægtsforhold forud for den indtrådte invalidedækning.

Såfremt [klageren] ikke er i stand til at oppebære 50 % af sin tidligere løn og bestride 50 % af den type job, som han tidligere havde, da vil han være berettiget til udbetaling af forsikringsydelser.

Dette fik han også forklaret af PFA ved indtegningen, idet en medarbejder netop oplyste ham, at der skulle være sammenhæng mellem den erlagte præmie, den erhvervsevne der skulle vurderes ud fra og størrelsen på den udbetalte pension og størrelsen af de ydelser, forsikringen i givet fald skulle udløse. Ud over at dette blev drøftet på tegningstidspunktet, så er dette blevet bekræftet telefonisk af en PFA-medarbejder i forbindelse med en tidligere henvendelse, hvor selskabet ville stoppe udbetalingen.

…

Bemærkninger til PFA's afgørelser:

…

PFA har i brev af 6. januar 2017 anført, at der foreligger betydelig forskel mellem det, som [klageren] har oplyst til selskabet og de offentligt tilgængelige oplysninger.

Selskabet har videre anført, at [klageren] har et andet og markant højere funktionsniveau og engagementsniveau i [klagerens ægtefælles firma] end det, der er oplyst til selskabet.

Dette begrundes med flere forskellige forhold, hvilket jeg vil kommentere på nedenfor:

1. Interview i [Tv-station]

[Klageren] har ikke oplyst TV-stationen, at han er selvstændig erhvervsdrivende og heller ikke, at han var en del af driften i virksomheden.

Han har blot oplyst i interviewet, at 'vi' forsøger at drive en virksomhed. [Klagerens] 'rolle' i virksomheden er yderst beskeden og består alene i, at han har taget telefonen en gang i mellem.

Virksomheden er hans ægtefælles, og det er i [klagerens] optik ikke unaturligt, at han over for TV-stationen har udtalt 'vi' i stedet for 'min kone', idet han som ægtefælle naturligt nok har en fællesskabsfølelse med sin ægtefælle, ligesom der var tale om et tv-klip, der omhandlede noget helt andet – nemlig dårlig telefonforbindelse i området.

2. Person, der har henvist til [klageren] som kontaktperson

Som ovenfor nævnt tager [klageren] engang imellem telefonen for at være sin ægtefælle behjælpelig. Han har bekræftet, at han meget sandsynligt har talt med vedkommende person, og at denne person åbenbart herefter har henvist til ham som kontaktperson.

3. Anbefaling af IT-virksomhed

[Klageren] blev af en ven bedt om at skrive en anmeldelse af en andens firma, hvilket han gerne ville. Den anden person skrev ligeledes en anmeldelse af [klagerens ægtefælles firma]. [Klageren] har bekræftet, at det er ham, der har skrevet anbefalingen, og at det er korrekt, at han har henvist til sig selv som reference, idet hans ægtefælle intet ved om IT.

…

4. Bestyrelsesmedlem i [klagerens ægtefælles firma]

Der fremlægges som **bilag 14** kopi af referat fra generalforsamling den 31. maj 2016. Heraf fremgår, jf. Ad 5., at det besluttedes, at selskabet ikke fremadrettet skulle have en bestyrelse.

For en god ordens skyld bemærkes i øvrigt, at der er tale om en virksomhed, der kun har eksisteret siden den 15. februar 2015.

Der har aldrig været afholdt et eneste bestyrelsesmøde. Der har kun været afholdt én generalforsamling, hvor den daværende bestyrelsesformand fremlagde regnskabet, og hvor [klageren] bad om at udtræde af bestyrelsen.

5. Deltagelse i messe

[Klageren] har deltaget i en messe, idet hans ægtefælle ikke havde mulighed for at deltage den pågældende dag.

Han deltog reelt set kun 2 korte dage på messen. Han opsatte 4 plakater og sad derefter og drak kaffe eller sov på værelset, kun afbrudt af pauserne i programmet. Der var kun mulighed for at lave aktiviteter med deltagerne i pauserne. Som det ses af programmet, så var der samlet 2 timers pause fordelt over 2 dage. [Klageren] var således aktiv i cirka 1 time pr. dag. Resten af dagen kunne han hvile, jf. ovenfor nævnte om hans store søvn- og hvilebehov. Han fik i øvrigt det første ledige værelse på hotellet efter rengøring, idet han pga. sygdom skulle op at sove øjeblikkeligt.

Der fremlægges som **bilag 15** kopi af program for messen. Heraf fremgår, at der var ganske få aktiviteter på programmet og mange indlagte pauser.

6. Mobilnummer anført på internettet med henvisning til virksomheden

Som ovenfor nævnt har [klageren] taget telefonen med jævne mellemrum for at hjælpe sin ægtefælle.

7. Notat fra 11. september 2014 fra [hospital 1]

[Klageren] kan ikke forklare, hvorfor dette står således anført i journalen. Han har ikke oplyst over for hospitalets personale, at han var på arbejdsmarkedet.

PFA har i brev af 1. marts 2017 herudover anført en række forhold, der giver anledning til følgende bemærkninger:

8. [Klagerens] arbejdsopgaver i [klagerens ægtefælles firma]

Der er under punkt 1-6 kommenteret herpå. Det er ligeledes PFA's synspunkt, at [klageren] kunne arbejde i [klagerens ægtefælles firma].

Indledningsvis bemærkes, at der er tale om en mindre, nystartet virksomhed, der ikke har ressourcer til at have en 'skånemedarbejder' ansat. [Klageren] har en så beskeden erhvervsevne, at dette ikke ville tjene noget formål for virksomheden, hvis eneste formål er at generere et overskud.

Herudover bemærkes, at [klageren] på ingen måde ville kunne generere en indtægt, der tilnærmelsesvis svarer til den indtægt, han oppebar inden invalidedækningens indtræden.
…
9. Vedr. oplysningen om, at der er tale om ægtefællens virksomhed

[Klagerens] ægtefælle arbejder ikke fuldtids – men kun 30 timer ugentligt. Der fremlægges som **bilag 16** dokumentation herfor. Hun har stort set ikke udført arbejde i …-praksis, hvorfor hun har haft masser af tid til at have styr på virksomheden. Der fremlægges som **bilag 17** årsopgørelse for 2015 for hans ægtefælle. Denne viser, at hun ikke havde nogen indkomst overhovedet fra sin 'sovende virksomhed' som …

Den lønsum, der er blevet udbetalt i 2015 fra firmaet, svarer nøjagtigt til den lønsum, som en ansat (…) har fået i løn, og som efterfølgende er blevet reguleret med løntilskud. Der fremlægges som **bilag 18** kopi af lønseddel til … samt akter fra jobcenteret, der knytter sig til ansættelsen. Disse viser, at den pågældende medarbejder var ansat i hele den periode, hvor selskabet mener, at det var [klageren], der reelt arbejdede.

Herudover fremlægges lønsedler for andre ansatte i firmaet – blot til illustration af, at der er ansat personale til at varetage diverse opgaver i virksomheden. Lønsedlerne fremlægges som **bilag 19**.

Der er intet blevet udbetalt i løn til [klageren].
…
[Klagerens ægtefælles firmas] årsrapport for 2015 (1. årsregnskab) fremlægges som **bilag 20**. Af denne fremgår, at bruttoindkomsten udgjorde 122.368 kr.

10. Vedrørende deltagelse i en messe i … i oktober 2016

Der er blevet redegjort nærmere herfor ovenfor under punkt 5.

Det er vanskeligt at forstå PFA's synspunkt om, at det pågældende foto skulle være uforeneligt med de afgivne oplysninger. Der er intet i et øjebliksbillede taget på en messe med lavt aktivitetsniveau, der viser, at [klageren] skulle have en erhvervsevne over 50 % som anført af PFA.
…
Jeg bemærker ved søgning på internettet, at der intet andet relevant fremkommer om [klageren]. Der er intet andet, der viser, at han skulle være aktiv under nogen former. Hvis man eksempelvis søger på google, kommer der mange hits frem, men der er absolut intet, der antyder, at han skulle være erhvervsaktiv.

Det er efter min opfattelse ganske unuanceret alene at fokusere på ovenstående forhold, der i øvrigt er taget ud af kontekst, når der ligeledes findes adskillige, øvrige tilgængelige informationer, der tegner et andet billede af hans situation.

For en god ordens skyld bemærkes, at PFA ved tidligere lejligheder har forsøgt at stoppe udbetalingen. Jeg kan i den forbindelse henvise til vedlagte notat af psykiater … Notatet fremlægges som **bilag 21**.

Der fremlægges som **bilag 22** ligeledes kopi af PFA's breve af 15. oktober 2009 og 12. november 2009. Begrundelsen herfor var øjensynligt mangel på lægelig dokumentation.
…

ANBRINGENDER:

Samlet set er det min klare opfattelse, at der absolut ikke foreligger et fornødent grundlag for PFA til at stoppe forsikringsdækningen pr. 1. marts 2017.

Som ovenfor anført er det min opfattelse, at det er selskabet, der skal bevise, at min klient har en erhvervsevne på mindst 50 %. Denne bevisbyrde ses ikke løftet.

Såfremt Ankenævnet for Forsikring måtte finde, at [klageren] har bevisbyrden for, at der efter den 1. marts 2017 fortsat er forsikringsdækning, er bevisbyrden klart blevet løftet.

PFA's afgørelser synes at basere sig på ikke fremlagte, interne lægelige vurderinger samt hypoteser om, hvilke arbejdsopgaver [klageren] kan udføre. PFA's begrundelse for stop af ydelser er yderst spinkel, når man sammenholder de medicinske oplysninger med de øvrige faktiske forhold.

Der foreligger således heller ingen reel vurdering af [klagerens] nuværende muligheder for at oppebære en indtægt svarende til den, han havde forud for tilkendelsen af førtidspension. Jeg bemærker i den forbindelse, at hans indtægtsgrundlag forud for tilkendelsen af førtidspension var særdeles højt og over 900.000 kr. årligt.

Der foreligger efter min opfattelse tværtimod en meget klar dokumentation for, at [klagerens] erhvervsevne er svært nedsat til en ubetydelig resterhvervsevne – og dermed med mindst 50 %. Jeg henviser til, at der foreligger en klar, entydig lægelig beskrivelse af de særdeles omfattende gener og lidelser, ligesom der er tale om en borger, der er blevet tilkendt førtidspension.
…
Generelt set skaber tilkendelse af førtidspension i sig selv en formodning for, at arbejdsevnen i forsikringsbetingelsernes forstand er nedsat i dækningsberettiget grad.

Jeg skal i den forbindelse henvise til to principielle kendelser fra Ankenævnet for Forsikring – ANF 73.486 og ANF 69.575, hvor klager i begge tilfælde fik medhold
…
<u>Advokatomkostninger:</u>

[Klageren] har grundet PFA's afvisninger set sig nødsaget til at søge advokatbistand.

Der er forbrugt et stort antal timer på indhentelse og gennemgang af sagens lægelige og sociale akter, mail, brev- og telefonisk korrespondance med PFA Pension og på udarbejdelse af nærværende indlæg til Ankenævnet, der i øvrigt er blevet sendt til PFA Pension den 1. maj 2017 i et sidste forsøg på at få selskabet til at forsætte udbetaling.

Der rejses derfor krav om, at PFA Pension skal betale rimelige advokatomkostninger i sagen. Der vil snarest blive fremsat et krav på baggrund af den forbrugte tid og sagens værdi.

Forløbet i sagen viser således med al tydelighed, at selskabets behandling af sagen har været af en sådan karakter, at det har været rimeligt og nødvendigt, at min klient har søgt advokatbistand."

11. 90881

Selskabet har i brev af 9/6 2017 til nævnet blandt andet anført:

"**Sagsfremstilling**
Forsikrede blev ansat den 1. november 2007 som administrerende direktør i … - en …virksomhed med speciale i … med 5-9 ansatte, der blev tvangsopløst og gik konkurs i 2011.

Som led i denne ansættelse blev han den 1. januar 2008 omfattet af en pensionsordning. Den 31. oktober 2008 blev han sygemeldt grundet psykisk sammenbrud, angst og krise forårsaget af stress på arbejde.

Ved brev af 9. juli 2010 tilkendte PFA Pension en udbetaling fra forsikringen ved nedsat erhvervsevne og præmiefritagelse fra den 1. april 2010.

I oktober 2010 blev forsikrede tilkendt førtidspension som følge af, at … Kommune foretog en genvurdering af hans sag (forsikredes bilag 3). Tilkendelsen skete uden en forudgående arbejdsprøvning.

Efterfølgende forlængede PFA Pension udbetalingen i flere omgange – hver gang på baggrund af den mere lempelige erhvervsevnevurdering i forhold til forsikredes hidtidige erhvervsevne. Vedlagt som bilag A bestående er tilkendelsesbrevet samt de efterfølgende forlængelsesbreve.

I 2016 fulgte PFA Pension endnu en gang op på forsikredes sag for at se, om der fortsat var ret til udbetaling.

I den forbindelse blev forsikrede anmodet om at udfylde et opfølgningsskema (bilag B), hvor han bl.a. oplyste, at han på grund af sit helbred ikke var i stand til at arbejde.

Efter modtagelsen af disse oplysninger blev PFA Pension opmærksom på nogle offentligt tilgængelige oplysninger om forsikredes involvering i virksomheden …, der blev etableret af forsikredes ægtefælle i februar 2015 med adresse på forsikredes bopæl.

Da PFA Pension vurderede de offentligt tilgængelige oplysninger som værende svært forenelige med de oplysninger, som forsikrede selv havde afgivet til PFA Pension, besluttede selskabet at belyse hans situation nærmere ved at stille nogle konkrete spørgsmål til forsikredes erhvervsmæssige formåen. Samtidig indhentede selskabet de nyeste oplysninger om forsikredes helbredstilstand (Bilag C) og indtægtsmæssige forhold (bilag D).
…
Ved brev af 6. januar 2017 (forsikredes bilag 2) informerede selskabet om, at udbetalingen og præmiefritagelsen ville stoppe med ca. 3 måneders varsel.

Begrundelse for PFA Pensions vurdering

Vedr. de generelle problemstillinger
Bevisbyrde og overgang til vurdering af den generelle erhvervsevne
Forsikredes advokat er af den opfattelse, at det er PFA Pension, der har bevisbyrden for, at forsikredes erhvervsevne ikke er nedsat i dækningsberettiget grad. PFA Pension er ikke enig i denne opfattelse og til støtte herfor henviser til de gældende forsikringsbetingelsers afsnit C, § 3, hvor det fremgår af PFA Pension til enhver tid kan kræve dokumentation for, at forsikredes erhvervsevne er nedsat i dækningsberettiget grad.

Det er samtidig PFA Pensions opfattelse, at PFA Pension har været berettiget til at overgå til vurdering af forsikredes generelle erhvervsevne, og det er forsikrede, der har bevisbyrden for denne generelle erhvervsvenenedsættelse. I den forbindelse kan selskabet bl.a. henvise til ankenævnskendelse i sag nr. 79.345, som netop handler om afslag på fortsat udbetaling som følge af overgangen til vurdering af den generelle erhvervsevne. Kendelsen bekræfter, at bevisbyrden for en tilstrækkelig nedsættelse af den generelle erhvervsevne ved overgang til vurdering af denne erhvervsevne påhviler den forsikrede.

Den erhvervsmæssige vurdering
Forsikredes advokat er endvidere af den opfattelse, at forsikredes erhvervsevne alene skal vurderes i forhold til forsikredes hidtidige erhverv som administrerende direktør i en mindre virksomhed. Til støtte herfor henviser han til forsikringsbetingelsernes afsnit A, § 13, hvor det fremgår at forsikringen ved nedsat erhvervsevne er etableret under hensyn til forsikredes erhverv. Bestemmelsen er imidlertid uden betydning for, hvordan erhvervsevnen skal vurderes i en eventuel skadessituation. Den betyder alene, at forsikringen er oprettet og prisen for den beregnet med udgangspunkt i den fareklasse, som forsikrede tilhører på grund af sit hidtidige erhverv. Bestemmelsen er derfor uden betydning for nærværende sag.

De betingelser, der er afgørende for retten til udbetaling/fortsat udbetaling, er til gengæld beskrevet i forsikringsbetingelsernes afsnit C. Det fremgår af dette afsnits § 1, stk. 5, at erhvervsevnen er nedsat i dækningsberettiget grad, når forsikredes generelle erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen, dvs. når forsikrede ikke længere er i stand til at arbejde og tjene det, som fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder.
…
Betydning af den helbredsmæssige tilstand for erhvervsevnevurdering
Helbredstilstanden er i sig selv ikke afgørende for retten til udbetaling ved invaliditet. Det er muligheder for at arbejde og skabe sig en indtjening på trods af de helbredsmæssige skavanker (altså muligheden for at udnytte sin generelle erhvervsevne), der afgør om retten til udbetaling består. Det, at den pågældende er hårdt ramt af helbredsmæssige problemer er derfor ikke ensbetydende med, at der er ret til udbetaling ved invaliditet. Det er fx ikke tilfældet, hvis personen har lært at kompensere for sine skavanker, eller har fundet et job, som tilgodeser de skånehensyn, som helbredstilstanden nødvendiggør.

<u>Vedr. forsikredes helbredsmæssige forhold</u>
Forsikrede har i årevis haft væsentlige problemer med både den fysiske og den psykiske helbredstilstand. Disse problemer har imidlertid ikke forhindret forsikrede i at få en god uddannelse og en usædvanlig flot karriererne med en høj indkomst til følge.

Psykiske lidelser
Forsikredes psykiske helbredstilstand, som var hovedårsagen til sygemeldingen, førtidspensioneringen og tilkendelsen af udbetalingen fra PFA Pension er blevet væsentligt forbedret.

Af journal fra forsikredes egen læge, fremgår det, at forsikredes bipolare lidelse er velreguleret, han er velmedicineret for sygdommen, og deltager ikke længere i psykiatrisk behandling for lidelsen. Behandlingen blev afsluttet efter at forsikrede i slutningen af 2014 oplyste sin daværende psykiater, at han havde det godt, og at han derfor ikke længere så grund til fortsat kontakt. Følgende fremgår desuden af det afsluttende notat udarbejdet af psykiateren (bilag C3, s. 2, notat af 25. november 2014):
'Jeg går ud fra, at pt. har fået styr på PFA omkr. ydelser derfra'

Fysiske lidelser
Hvad angår de fysiske lidelser, fremgår det af sagens akter, at forsikrede er blevet opereret utallige gange. Selvom langt de fleste af disse operationer fandt sted før forsikredes sygemelding, forhindrede de ikke forsikrede i at arbejde.

PFA Pension skal desuden henvise til en speciallægeerklæring fra 2011 udarbejdet af en speciallæge i ortopædkirurgi (bilag E), hvor det konkluderes, at forsikredes mange fysiske skavanker og de skånehensyn, der uundgåeligt følger heraf, ikke vurderes at have en betydelig indflydelse på forsikredes erhvervsevne i job, der ikke er fysisk krævende.

Det henvises ligeledes til et lægeligt notat af 6. maj 2013 (Bilag CI, s. 8), hvor det fremgår at forsikredes smerter hovedsageligt stammer fra en operation foretaget i 2007, dvs. en del tid inden forsikrede blev sygemeldt fra sit job som administrerende direktør. Følgende fremgår af det pågældende notat *'Pt er kronisk smertepatient med benigne smerter hovedsagligt stammende fra rygsmerter – fra en spinalstenose som han er opereret for i 2007. Operationen var ikke særlig vellykket, har stadig smerter ned over sæde og paræstesier på bagsiden af femora'*

I forhold til de operationer, som forsikrede har gennemgået de seneste år, fremgår det af de lægelige akter, at operationerne har været vellykket og har haft en vis positiv effekt på forsikredes helbredstilstand (Bilag C2, C4, C5).

Når det er sagt, skal PFA Pension fremhæve, at selskabet på ingen måde forsøger at negligere betydningen af forsikredes fysiske skavanker for hans dagligdag og livskvalitet. Samtidig er det dog vores opfattelse, at de skånehensyn, som disse skavanker medfører, i høj grad kan tilgodeses i et job, der ikke er fysisk krævende. Hertil skal vi bemærke, at det er svært, at forestille sig et job, der er mere skånsomt i forhold til forsikredes fysiske problemstillinger, end det arbejde, som forsikrede formodes at udføre i [klagerens ægtefælles firma]:

- Der er tale om et job, der ikke kræver nogen transport, idet arbejdspladsen ligger på forsikredes bopæl,
- Jobbet indebærer ikke fysiske arbejdsopgaver,
- Forsikrede har mulighed for selv at tilrettelægge sine arbejdsopgaver og arbejdstid.

For en god ordens skyld skal PFA Pension understrege, at vurderingen af forsikredes helbredsmæssige tilstand er foretaget i samråd med PFA Pension lægekonsulenter med speciale i ortopædkirurgi og psykiatri.

Afsluttende vil PFA Pension også nævne, at forsikrede i en vis grad stadig er i stand til at være fysisk aktiv, selvom han bl.a. i sin mail af 7. december 2016 (bilag F) har oplyst, at han ikke længere kan lave motion. Som bilag G har PFA Pension vedlagt resultaterne af Klubmesterskab 2017 for seniorer i [sportsklub], hvor det på side 3 fremgår, at forsikrede har deltaget i denne turnering.

Betydning af tilkendelse af førtidspension
…
PFA skal i den forbindelse bemærke, at tilkendelse af førtidspension indebærer ikke automatisk, at erhvervsevnen er nedsat i dækningsberettiget grad, idet kriterierne for at få tilkendt førtidspension i lov om social pension er forskellige fra kriterierne for at få udbetaling ved tab af erhvervsevne efter forsikringsbetingelserne. Ankenævnet for Forsikring har adskillige gange erklæret sig enig i det fremførte udgangspunkt og bekræftet, at tilkendel-

se af førtidspension ikke er afgørende for retten til invalidepension, fx ankenævnskendelse i sag nr. 75.168.

Selvom en førtidspensionstilkendelse ikke er afgørende for vurdering af den generelle erhvervsevne, jf. PFA Pensions forsikringsbetingelser, kan den i nogle situationer udgøre et argument til støtte for, at erhvervsevnen er nedsat tilstrækkeligt. Dette er imidlertid ikke tilfældet i forsikredes situation, fordi han er tilkendt førtidspension uden en forudgående arbejdsprøvning og før hans helbredstilstand var helt afklaret, samt fordi han har oplevet en væsentlig forbedring af den lidelse, som er hovedårsagen til førtidspensionstilkendelsen – altså bipolarlidelsen og den svære depression, som lidelsen medførte, og som svandt nogle år efter sygemeldingen. Til støtte herfor henvises til et uddrag af de kommunale akter, der er vedlagt som bilag GG, hvor det fremgår, at den kommunale lægekonsulent et par måneder før førtidspensionstilkendelsen konkluderede, at der var en forventning om bedring af forsikredes psykiske tilstand, og at hovedgrunden til forsikredes sygemelding netop var de psykiske problemer.

Vedr. forsikredes egne oplysninger og oplysninger om forsikredes faktuelle arbejdsmæssige formåen

…
Forsikredes oplysninger til PFA Pension i forbindelse med opfølgningen på hans udbetaling I det opfølgningsskema, som forsikrede har udfyldt i forbindelse med PFA Pensions opfølgning på hans udbetaling, har han besvaret de spørgsmål, der vedrører hans arbejdsmæssige formåen.
…
Efter modtagelsen af opfølgningsskemaet spurgte PFA Pension forsikrede direkte til hans involvering i [klagerens ægtefælles firma].

Ved mail af 7. december 2016 (bilag F) bekræftede forsikrede de oplysninger, han gav i opfølgningsskemaet. Følgende fremgår bl.a. af denne mail:

'Jeg har intet haft med bestyrelsesarbejde eller andet at gøre, ligesom jeg ej heller har arbejdet for firmaet. Helt formelt kan jeg derfor besvare dine spørgsmål:
1) Omfang af bestyrelsesarbejde: Intet
2) Andre opgaver: intet'.

Disse oplysninger er imidlertid ikke i overensstemmelse med de offentligt tilgængelige informationer om forsikredes arbejdsindsats i [klagerens ægtefælles firma]:

1. Forsikredes interview i [Tv-station]

Den 25. november 2015 blev forsikrede interviewet i [Tv-station] som selvstændig erhvervsdrivende. I TV-indslaget udtaler han sig om en dårlig mobiltelefoni i hans område, der påvirker arbejdet i virksomheden, gør det svært at drive den, og koster ordrer. Interviewet findes på følgende link: … Interviewet med forsikrede starter efter de første 54 sekunder af indslaget. Vedlagt er desuden en skriftlig gengivelse af interviewet (bilag H).

I interviewet er forsikrede betegnet som 'selvstændig' og det afsluttes med følgende ord: *'Ganske enkelt, lyder det fra [klageren], der er selvstændig i … (...) Også han forsøger at drive en virksomhed'.*

Det er PFA Pensions klare opfattelse, at interviewet er med til at bekræfte, at forsikredes arbejdsindsats i [klagerens ægtefælles firma] er betydelig. Forsikrede repræsenterer virksomheden på TV, hvor han viser et indgående kendskab til virksomhedens dagligdag.

2. Forsikrede som [klagerens ægtefælles firmas] kontaktperson
Efter fremlæggelsen af bl.a. det beskrevne TV-indslag over for forsikrede, har forsikrede forklaret, at han alligevel yder en vis indsats i virksomheden. Følgende forklaring fremgår af forsikredes advokats brev af 24. januar 2017:
'Min klients rolle i virksomheden er yderst beskeden og består alene i, at han har taget telefonen engang imellem'.

Denne forklaring er imidlertid heller ikke i overensstemmelse med forsikredes faktiske arbejdsindsats, som følgende offentligt tilgængelige oplysninger vidner om:

- Det fremgik af internetopslag af 18. maj 2016 på …, at en kunde anbefaler [klagerens ægtefælles firma] og henviser til forsikrede, som kontaktperson.

- Det fremgår af forsikredes egen kommentar på … (bilag I), at forsikrede anbefaler en IT-virksomhed, som [klagerens ægtefælles firma] har anvendt. Forsikrede henviser i denne kommentar til sit navn og private telefonnummer – …, hvis folk vil spørge mere ind til brugen af dette IT-firma.

- Som bilag 13 har forsikredes advokat vedlagt en udtalelse fra direktøren for det IT-firma, som forsikrede har anbefalet. Denne udtalelse er efter PFA Pensions vurdering kun med til at bekræfte, at forsikrede yder en arbejdsindsats i [klagerens ægtefælles firma]. Det fremgår af udtalelsen, at den alene er skrevet på baggrund af det arbejde, som firmaet har udført for [klagerens ægtefælles firma], hvorfor PFA Pension antager, at forsikrede har kendskab til dette arbejde.

- Forsikredes private telefonnummer – ... – fremgår desuden af aftalen om fjernelse af … mellem … Kommune og [klagerens ægtefælles firma], som er vedlagt som bilag 3 (s.4).

- Forsikredes private telefonnummer fremgår ligeledes af det arbejdsgivertilbud om etablering af en virksomhedspraktik, som [klagerens ægtefælles firma] har indgået med en konkret medarbejder (bilag K).

- Vedlagt som bilag L er mail af 12. februar og 14. marts 2016 fra forsikrede til [kommunal afdeling]. Mailen er sendt fra forsikredes [klagerens ægtefælles firma] mailadresse, hvilket igen afkræfter rigtigheden af forsikredes forklaring, da den beviser, at forsikrede i hvert fald også tager sig af mailkorrespondancen i virksomheden.

- Forsikrede har ligeledes brugt denne mailadresse til den kontakt, som han har haft med PFA Pensions rådgivningscenter (bilag M). Hertil kan det bemærkes, at mailen ser ud til ikke at være brugt til kontakten med PFA Pensions skadesafdeling, som er den afdeling, der vurderer retten til fortsat udbetaling ved invaliditet. I opfølgningsskemaet har forsikrede således angivet sin gmail-adresse. Det angivende telefonnummer er imidlertid forsikredes samme private telefonnummer, som han har brugt som led i arbejdet i [klagerens ægtefælles firma].

- Af internetoplysninger fremgår det desuden, at forsikrede den 12 og 13. oktober 2016 deltog i en messe i … i 2 dage, hvor han er nævnt med navn som den eneste repræsentant for [klagerens ægtefælles firma] på messen (bilag N). Da PFA Pension spurgte forsikrede til hans deltagelse i messen, forklarede hans advokat følgende:

  'Der er korrekt, at' forsikrede *'deltog i den pågældende messe. Hans ægtefælle havde ikke mulighed for at deltage den pågældende dag'*. *'Han opsatte 4 plakater og sad derefter og drak kaffe i 3-4 timer (..) fik det første ledige værelse på hotellet efter rengøring, idet han pga. sygdom skulle op at sove øjeblikkeligt (...)'*.

  Efter modtagelsen af denne forklaring blev PFA Pension opmærksom på et offentligt tilgængeligt billede af forsikrede fra messen, der er svært foreneligt med den ovenfor citerede forklaring. På billedet ser forsikrede ud til at tale med to personer, og formodningen er, at samtalen handlede om [klagerens ægtefælles firma]. Billedet er vedlagt som bilag O.

- Sidst, men ikke mindst, tyder det lægelige notat af 11. september 2014 fra [hospital 1] (bilag P) på, at forsikrede allerede på daværende tidspunkt var i arbejde. Følgende fremgår af notatet: 'Når han tager smertestillende kan det nogenlunde dulme det således, at han kan acceptere en arbejdsdag'.

3. Arbejdsindsats i [klagerens ægtefælles firma]

Forsikredes ægtefælles arbejdsindsats i virksomheden

PFA er opmærksom på, at virksomheden er ejet af forsikredes ægtefælle, og at det er hende, der er registreret som virksomhedens administrerende direktør. Vi bemærker dog samtidig, at det fremgår af offentligt tilgængelige internetoplysninger, at forsikredes ægtefælle arbejder på …, hvor hun er …assistent inden for …, og at hun derudover har sin egen … virksomhed. Forsikrede har oplyst, at ægtefællen er ansat med 30 timers arbejdsuge på …, og at hendes arbejdsindsats i [virksomhed] er ubetydelig.

Selvom man lægger til grund, at forsikredes ægtefælles samlede arbejdstid som …assistent og … ikke overstiger 30 timer om ugen, så ændrer det ikke på, at der er en klar formodning for, at der i [klagerens ægtefælles firma] er behov for en væsentlig større ledelsesmæssig og administrativ indsats end den, som ægtefællen som udgangspunkt kan yde efter sit almindelige arbejde:

- Det må antages, at ægtefællens arbejdstid på … ligger i nogenlunde samme tidsrum, hvor [klagerens ægtefælles firma] er åbent,
- Virksomheden forpligter sig desuden på hjemmesiden til at give et uforpligtende tilbud på …fjernelse samme dag, hvis man ringer inden k1.12.00 (bilag R),
- Omfanget af de opgaver, virksomheden beskæftiger sig med, den stærkt stigende indtjening og kundebase må ligeledes formodes at kræve, at virksomheden ledes af en person, der mindst arbejder på fuldtid:
  - På trods af, at virksomheden er relativt ny, har den oplevet en væsentlig udvikling med en stærkt stigende bruttofortjeneste, der i 2016 beløb sig til ca. 1,3 mio. kr., og et resultat før af – og nedskrivninger på 719.000 kr. Virksomhedens årsrapport for 2016 er vedlagt som bilag S (se s.8).
  - Virksomheden har ifølge oplysningerne på hjemmesiden over 100 kunder, fx forsikredes egen kommune, … og …(Bilag T).

De øvrige medarbejderes arbejdsindsats i virksomheden
Da det fremgår af virksomhedens regnskab for 2015, at der i 2015 kun blev brugt ca. 50.000 kr. på lønninger i virksomheden, formoder PFA Pension, at der i hvert fald i 2015 hverken var ansat nogen medarbejdere til at varetage kundekontakten i hele åbningstiden eller til at tage sig af de mere ledelsesmæssige og administrative arbejdsopgaver.

Selvom det nu fremgår af [klagerens ægtefælles firmas] hjemmeside, at der er 7 ansatte i virksomheden (bilag T), fremgår det af årsrapporten for 2016, at det gennemsnittelige antal medarbejdere i 2016 var 0 (bilag S, s. 11). Af denne grund og på baggrund af [klagerens ægtefælles firmas] jobannonce fra 2017 (bilag U) formoder PFA Pension, at der i 2016 maksimalt var tale om én fastansat medarbejder.

For at dokumentere, at der på nuværende tidspunkt er ansat medarbejdere i virksomheden til at tage sig af de mange opgaver, der følger af virksomhedens drift, har forsikrede indsendt en kopi af nogle lønsedler (bilag V), der stammer fra 2017. Lønsedlerne tyder imidlertid alene på, at der i 2017 er ansat to nye faste medarbejdere (bilag V, s.4 og 5).
Ifølge offentligt tilgængelige internetoplysninger er den ene af disse to medarbejdere desuden stoppet med at arbejde i [klagerens ægtefælles firma] efter en måneds ansættelse (den medarbejder, som bilag V, s.5 vedrører).

Det er PFA Pensions opfattelse på baggrund af de ovennævnte oplysninger, at der er behov for en ledelsesmæssig indsats i virksomheden, som hverken de ansatte medarbejdere eller forsikredes ægtefælle (på grund af ægtefællens ansættelse på [universitet]) kan yde i det omfang, der er nødvendigt. Dette støtter formodningen om, at disse opgaver er varetaget af forsikrede.

Forsikredes tilknytning til arbejdsmarkedet i øvrigt
PFA Pension skal påpege, at det fremgår af de offentligt tilgængelige oplysninger, der er vedlagt som bilag W, at forsikrede i sygemeldingsperioden har været direktør for … Det fremgår af disse oplysninger, at forsikrede har siddet i denne virksomheds direktion i perioden fra den 18. marts 2010 og frem til den 21. maj 2012, dvs. han var medlem af direktionen på det tidspunkt, hvor han fik tilkendt førtidspension. Det fremgår ligeledes, at han inden da var medlem af selskabets bestyrelse.

PFA har desuden bemærket, at det fremgår af forsikredes personlige skatteoplysninger for 2014 (bilag D3, s.12), at han i 2014 fik en indkomst fra [udland] i form af virksomhedsoverskud på 1.283.945 kr.

Konklusion
PFA Pension fastholder, at forsikrede ikke er berettiget til fortsat udbetaling ved nedsat erhvervsevne, idet han ikke har løftet bevisbyrden for, at hans generelle erhvervsevne er nedsat i dækningsberettiget grad."

Klagerens advokat har i brev af 6/7 2017 til nævnet blandt andet bemærket:

"**Hvilken type forsikring er der tale om?** s.1/12

Klager har over for undertegnede oplyst, at forsikringen faktisk blev tegnet tilbage i 2002/2003, mens han arbejdede i … som …direktør. Forsikringen blev senere overflyttet. Dette ses imidlertid ikke at have betydning for nærværende sag, idet parterne er enige om, at der foreligger forsikringsdækning, såfremt klagers erhvervsevne fortsat er nedsat med mindst 50 %. Det har imidlertid betydning for, at klagers daværende stilling og ind-

tægt skal tages med i betragtningen af, hvorvidt erhvervsevnen er nedsat til mindst 50 %. Det er derfor også vigtigt at pointere, at der er forløbet lang tid fra tegningsdato af forsikringen til sygdommens indtræden og dermed aktivering af forsikringen.

Begrundelse for PFA Pensions vurdering s. 3/12

Bevisbyrde og overgang til vurdering af den generelle erhvervsevne

Klagers synspunkter fastholdes i sin helhed. Vedrørende bevisbyrderegler skal jeg i øvrigt tillade mig at henvise til en nyere kendelse – 85.620 – hvor det fra nævnets side bl.a. blev anført følgende:

'Efter sin gennemgang af sagen – herunder lægeerklæringen af 17/5 2013 – finder nævnet, at selskabet ikke har sandsynliggjort, at klagerens tilstand er bedret i en sådan grad, at hendes erhvervsevne ikke længere er nedsat med to tredjedele.' (min understregning)

Nævnet lagde bl.a. vægt på, at klagerens tilstand ikke var væsentlig anderledes end ved tidligere vurdering. Det samme gør sig gældende i nærværende sag, hvor der foreligger solid dokumentation for såvel svære fysiske som psykiske gener. Det bestrides således som helt udokumenteret, at klagers psykiske (eller for den sags skyld fysiske) helbredstilstand skulle blevet væsentlig forbedret, som det anføres af indklagede. Klager har under korrespondancen med indklagede opfordret indklagede til at foranledige en ny speciallægeundersøgelse. Dette har indklagede imidlertid ikke fundet relevant.
…
Indklagede ses i øvrigt ikke at have forholdt til oplysningerne omkring klagers høje indtægt, cirka 900.000 kr., forud for sin sygdom og til, hvorledes klager igen kan være i stand til at oppebære en indtægt, der blot svarer til halvdelen af den tidligere indtægt.

Der foreligger fra indklagedes side ingen reel vurdering af klagers nuværende muligheder for at oppebære en indtægt svarende til den, han havde forud for tilkendelsen af førtidspension.

Indklagede ses heller ikke at angive, hvilket job som indklagede mener, at klager kan bestride. Det anføres blot, jf. side 5/12, at 'jobbet indebærer ikke fysiske arbejdsopgaver' og 'forsikrede har mulighed for selv at tilrettelægge sine arbejdsopgaver og arbejdstid'.

Der er dermed ikke fremkommet et kvalificeret bud fra indklagedes side på, hvilket andet job end et specialtilrettet job med få ugentlige timer hos [klagerens ægtefælles firma], som klager måtte være i stand til at varetage.

Jeg skal henlede opmærksomheden på indklagedes 'betingelser for invalideydelser og præmiefritagelse' i § 1, stk. 5
…
Vedr. forsikredes helbredsmæssige forhold s. 4/12

Indklagede har anført, at klager i årevis på trods af væsentlige problemer med både den fysiske og psykiske helbredstilstand har været i stand til at 'få en god uddannelse og en usædvanlig flot karriere med en høj indkomst til følge'.

Hertil bemærkes, at det er korrekt, at klager igennem en længere årrække har døjet med særligt rygproblemer, men det psykiske sammenbrud og de efterfølgende blodpropper indtrådte først i 2010. Det er derfor usagligt at anføre, at klager tidligere har kunnet studere og arbejde med alle disse fysiske og psykiske gener.

Fysiske lidelser s. 4-5/12

Indklagede anfører selv, at klager er blevet opereret utallige gange. Der ses derfor ikke at være tvist herom.

Alle klagers større operative indgreb svarende til ryggen fandt sted efter hans sygemelding eller umiddelbart forinden. De mest alvorlige sygdomme, der særligt har indvirkning på hans erhvervsevne, tilstødte imidlertid først senere og var årsagen til, at han mistede sin erhvervsevne.

Indklagede refererer til, at vurderingen af forsikredes helbredsmæssige tilstand er foretaget i samråd med indklagedes lægekonsulenter med speciale i ortopædkirurgi og psykiatri. Indklagede har imidlertid ikke fremlagt disse interne lægelige notater. Lægekonsulenterne har ej heller tilset klager. Disse anbringender kan derfor ikke tillægges nogen nævneværdig værdi.

Indklagede har i stedet fremlagt resultater fra et klubmesterskab til støtte for, at klager fortsat er i stand til at dyrke motion. Klager bestrider ikke at have deltaget i klubturneringen, hvor han i øvrigt kun spillede 2 kampe. Han havde forinden turneringen spillet 2 gange i klubben. Det bemærkes i øvrigt, at klager afgav oplysningerne om manglende motion cirka 6 måneder forud for …turneringen.

Herudover forekommer det vanskeligt at se, at aktiviteten er uforenelig med hans nedsatte erhvervsevne, ligesom klager vel næppe kan bebrejdes, at han inden for rammerne af sin formåen forsøger 'at holde sig i gang' og lave noget, der giver ham livskvalitet.

Betydning af tilkendelse af førtidspension s. 5-6/12

Klager fik tilkendt førtidspension uden arbejdsprøvning, idet hans helbredstilstand var så dårlig, at det var meningsløst at foretage en arbejdsprøvning. Dette indikerer selvsagt, at der er tale om en borger med en svært nedsat erhvervsevne.

…

Forsikrede som [klagerens ægtefælles firma]s kontaktperson s. 7-8/12

Klager har i det hele i det første klageskrift redegjort for klagers 'rolle' i hans ægtefælles virksomhed. Det bestrides på ingen måde, at klager har et indgående kendskab til virksomheden. Dette har klager hele tiden givet udtryk for og er vel ikke unaturligt.

Indklagede overfortolker det faktum, at klager har en '[klagerens ægtefælles firma]-mail' og '[klagerens ægtefælles firma]-telefonnummer'.

For det første benytter han sig hovedsageligt af mailen, fordi han kan opnå nogle billige licenser til Office.

For det andet er mailen blevet brugt for at færdiggøre en igangværende korrespondance, der er startet ved brug af den pågældende mail. Klager har også en Hotmail og en G-mail, der også bruges.

For det tredje har klager efter sin sygdom haft vanskeligt ved at acceptere, at han ikke længere har en erhvervsevne af betydning. Dette fremgår også af de lægelige akter i forbindelse med sygemeldingen. Derfor har det været vigtigt for hans selvforståelse og hans identitet, at han har kunnet (og fortsat kan) føle sig nyttefuld ved at hjælpe til med småopgaver.

Den korrespondance, som indklagede refererer til, sagens bilag L, har i øvrigt været i helt privat regi. Klager bestrider på ingen måde, at han har brugt og fortsat bruger denne mail, idet han netop ikke har opfattet dette som et problem.
…
Herudover bemærkes, at klager på ingen måde ville kunne generere en indtægt, der tilnærmelsesvis svarer til den indtægt, han oppebar inden erhvervsevnetabsdækningens indtræden. Indklagede har som ovenfor nævnt ikke redegjort for, hvilket job indklagede præcis mener, at klager kan bestride.

Idet indklagede er af den opfattelse, at klagers ægtefælle, …, ikke kan være ejer og drive virksomheden ved siden af sit 30-timers job, findes det nødvendigt nedenfor at beskrive, hvordan virksomheden [klagerens ægtefælles firma] fungerer
…
Alle mekanismer er systematiseret ned til mindste detalje, og klagers ægtefælle bruger derfor forholdsvis få timer pr. uge i de almindelige arbejdsuger på de administrative opgaver.

Det må derfor bero på manglende kendskab til denne branche, når indklagede er af den opfattelse, at det er helt umuligt at for klagers ægtefælle at drive virksomheden ved siden af sit 30-timers job, når der er ansatte til at udføre de øvrige arbejdsopgaver i virksomheden.

Det bemærkes i øvrigt, at virksomheden har en person 'ansat' med særlig ekspertise i … Han er efter aftale med … Kommune som led i en indslusningsordning tilknyttet virksomheden og har en stor ansvarsfølelse for virksomheden, idet han samtidig er i familie med klagers ægtefælle. Han har en stor faglig indsigt efter mange år som arbejdsleder inden for branchen og tager sig særligt af de fagtekniske spørgsmål. Han er imidlertid lønnet via kommunen, hvorfor hans arbejdsindsats ikke kan læses som en egentlig lønudgift i regnskabet, idet han kun modtager kørepenge. Dette ligger der naturligvis lønseddel på.

Klagers ægtefælle tog i begyndelsen telefonen alene, men der blev hurtigt etableret en back-up-ordning, hvor telefonen blev stillet om til et bureau. Der stilles i dag om til kontoret. Klagers ægtefælle har stort set intet med medarbejderne at gøre til daglig. Stort set alt administrativt håndteres af andre.

Indklagede har stillet spørgsmålstegn ved virksomhedens antal medarbejdere. Nedenfor laves derfor en kort historik over væksten i virksomheden. Alle ansættelser kan naturligvis dokumenteres via fremlæggelse af lønsedler. Der henvises i øvrigt til de allerede fremlagte lønsedler.
…
Ovenstående er blot for at illustrere, at der er og hele tiden har været personer til at løfte de forskellige opgaver, og trods den relativt store udskiftning af medarbejdere, har der på intet tidspunkt været behov for, at klager skulle udføre arbejdsopgaver og deltage i driften, som indklagede påstår.

Udover ovenstående fremlægges som **bilag 23** en beskrivelse af alle de tekniske hjælpemidler med mails og telefonservices, som virksomheden benytter.

Tages der hensyn til de eksterne i regnskabsfunktionen, tilknyttede 'løsarbejdere' og øvrige ansatte i produktionen samt klagers ægtefælle, så har der stort hele tiden i denne relativt nystartede virksomhed været mellem 6-7 personer, fordelt på 3-4 fuldtidsansatte og 3 deltidsansatte. Dette er i overensstemmelse med omsætningsnormen inden for branchen.

Forsikredes tilknytning til arbejdsmarkedet i øvrigt s. 10/12

Der er tale om nogle ældre oplysninger fra 2010 (!), der ikke har relevans for vurderingen af klagers erhvervsevne i 2017.

Det skal dog for en god ordens skyld bemærkes, at der var tale om 2 K/S'. Klager har ikke modtaget noget vederlag herfor. Der har ifølge klager været tale om et skattemæssigt overskud før afskrivninger i selskaberne. Der har som modvægt til dette været modregnet et skattemæssigt renteunderskud.

Der fremlægges for en god ordens skyld som **bilag 24** kopi af referat fra generalforsamlingen, hvor det i øvrigt fremgår, at klager ikke mødte op (pga. sygdom). Hverken i direktion eller bestyrelse var der nogen reelle funktioner.

…

Advokatomkostninger:

Der har været forbrugt adskillige timer på sagen. Arbejdet har bestået i en gennemgang af bl.a. omfattende lægeligt materiale samt gentagende telefonisk og skriftlig korrespondance med indklagede om sagen, udarbejdelse af indlæg af 18. maj 2017, gennemgang af indklagedes indlæg af 9. juni 2017 samt udarbejdelse af replik.

Henset til den forbrugte tid samt sagens værdi kan honoraret passende fastsættes til kr. 40.000,00 med tillæg af moms."

Af selskabets brev af 29/8 2017 til nævnet fremgår det blandt andet:

"**Forsikringsforholdet med PFA**
Det fastholdes, at forsikrede på den omhandlede police blev omfattet af sin nye arbejdsgivers pensionsordning pr. 1/1 2008. Den omstændighed, at forsikrede overførte depot fra sit tidligere pensionsordning i et andet selskab, påvirker ikke forholdet mellem parterne på firmapensionsaftalen.

…

Helbredsmæssige forhold
Som det fremgår af svarskriftet, forsøger selskabet ikke at negligere betydningen af forsikredes fysiske skavanker for hans dagligdag og livskvalitet.

Imidlertid er det bemærkelsesværdigt, at forsikredes udtalelser i Bilag F: 'Jeg har intet haft med bestyrelsesarbejde eller andet at gøre, ligesom jeg ej heller har arbejdet for firmaet...' bliver gjort til skamme med udtalelsen i duplikkens side 4 om at 'klager har et indgående kendskab til virksomheden.'

Forsikredes udtalelser i Bilag F strider også mod den omstændighed, at forsikrede hele tiden står i front ved markedsføringen af [klagerens ægtefælles firma], jf. de i svarskriftet side 7 – 9 anførte eksempler og de til svarskriftet hørende bilag."

I brev af 14/9 2017 fra klagerens advokat til nævnet er det blandt andet noteret:

> "Undertegnede finder det mærkværdigt, at indklagede finder det problematisk, at [klageren] erkender at have et indgående kendskab til virksomheden. Det er trods alt hans ægtefælle, der er indehaver af virksomheden.
>
> Hertil kommer i øvrigt, at [klageren] i sin tidligere erhvervsmæssige karriere har drevet flere firmaer og har arbejdet med at analysere diverse virksomheder, hvorfor det ville være ejendommeligt, hvis hans egen hustru ikke skulle kunne nyde gavn af dette uden, at det straks bliver fremstillet som om, at det er [klageren], der leder virksomheden.
>
> Det bestrides på det kraftigste, at [klageren] skulle stå i front ved markeringsføringen af virksomheden. Dette er hverken sandsynliggjort eller bevist. Der er fremlagt 2-3 billeder af [klageren] i samme situation – en samtale hen over en kop kaffe. Dette kan selvsagt ikke tjene som nogen form for bevis for indklagedes påstand. Der er tale om endnu et eksempel på, at indklagede overfortolker det foreliggende materiale og fremfører konklusioner, som der slet ikke er belæg for."

Af en psykiatrisk speciallægeerklæring af 22/6 2010 fremgår det blandt andet:

> "**Aktuelt somatisk:**
> *MR-scanning:* Patienten er angiveligt blevet MR-scannet og der er ikke fundet white matter leasions.
>
> *Lænderygsmerter og spinalstenose:* Han får fortsat smertestillende medicin pga. smerter i skulder og fod. Han er fra 2005 til 2009 blevet undersøgt på [privathospital], men de kan foretage andet end at gøre ryggen stiv, hvilket han ikke aktuelt ønsker, da der kan være bivirkninger og tvivlsom virkning.
>
> Han er i 2009 vurderet på rygklinik i … og er blevet undersøgt med noget der beskrives som EMG og det blev konstateret, at nerverne var normale.
>
> *Knæskade:* Aktuelt har patienten pådraget sig en ny knæskade og afventer operation/afklaring. Han kan ikke løbe og hans aktuelle gangdistance er ca. 500 m.
>
> *Hypercholesterolæmi og forhøjet BT:* Patienten fik i forbindelse med helbredsundersøgelse mhp. flycertifikat konstateret forhøjet cholesterol i 2006 og blev sat i behandling. Senere har han via egen læge været undersøgt for forhøjet BT, hvilket er bekræftet under indlæggelser på cardiologisk afdeling.
>
> *Sure opstød/halsbrand:* Patienten behandles endvidere for oesophagushernie cardiainsufficiens med Pantoloc og har ved behandling ingen symptomer.
>
> *Hjertet:* Patienten angiver fortsat hurtigt at syre til i benene og han derfor ikke kan ride. Han bliver hurtigt forpustet og kan få trykken i brystet. Patienten angiver, at man pga. hjertet frarådede Lithium som stemningsstabiliserende medicin.

Journalkopier og øvrige lægelige oplysninger omkring patientens fysiske og psykiske helbred:
Statusattest LÆ 125 til … Kommune fra læge … dateret 8/12 2008: Sygemeldt fra 31/10 2008 pga. psykisk sammenbrud, angst og krise. Yderligere presset af at arbejdspladsen ikke vil anerkende sygemelding. Behandlet med psykologsamtaler og antidepressiv medicin. Anbefaler fortsat fuldtidssygemelding i 4 uger og derefter opfølgning.
…
Psykisk tilstand fra før sygemeldingen:
Patienten angiver han var psykisk velbefindende før sammenbruddet fraset han var presset og havde stresssymptomer, i form af, at han glemte møder, ikke kunne sove, tanker om arbejdet kørte rundt i hovedet, var støjoverfølsom og var begyndt at isolere sig fra medarbejderne, foruden at han efterhånden var urolig, irritabel og trist og havde hjertebanken. Han kom hjem aftenen før og synes, at han var helt færdig pga. stress og drak to store whisky, hvilket han ikke plejer. Han havde i en periode stået for 'det hele' i virksomheden dvs. HR, salg og marketing og havde prøvet at uddelegere økonomien, men havde lige konstateret, at den nye regnskabsmedarbejder ikke havde styr på det og at regnskabet ikke stemte. Han havde også haft ukarakteristiske fysiske symptomer, havde problemer med at gå op af trapperne på arbejde, var ukarakteristisk træt og kortåndet i 2-3 uger, hvilket har fået ham til at overveje, om han havde haft et hjertetilfælde på dette tidspunkt, da han mener, at hjertelægerne da han blev indlagt fandt tegn på en tidligere blodprop, da han blev indlagt med hjertesmerter året efter.

Morgenen efter brød han sammen. Han havde det elendigt, som om han var blevet slået, gik i sort og råbte, så 'hustruen troede at han skulle dø eller var blevet sindssyg'. Hun fik ham efter lang tid beroliget og til lægen. Han husker forløbet den næste måned meget dårligt. Han lå i fosterstilling i flere dage og udviklede en voldsom angst, blev bange for alt og så truende katastrofer alle vegne og vidste ikke, hvad der skete med ham. Han lå på sofaen i 3 uger og var ulykkelig og angst og i panik over, hvad der skete med ham. Han oplevede, et hans verden var brudt sammen, da lægen havde fortalt ham, at det ville tage tid. Han havde klaret hele livet selv og havde aldrig haft nogen til at tage sig af ham og han så det hele smuldre – arbejde, kollegaer og netværk, da man i branchen bliver dømt ude, når man ikke kan klare det.
…
Aktuelt: Humøret er blevet bedre, men han har fortsat svært ved at finde lyst til noget og glæde sig over noget. Han var oppe at flyve med en instruktør. Han plejer at elske at flyve og gå meget op i, hvordan han får gjort tingene, men på trods af, at han lavede en perfekt landing kunne han knap glæde sig over det, hvor han tidligere ville have jublet. Han oplever ellers, at humøret generelt er blevet bedre og vurderer det nu til 6 på en 10 skala, men det svinger meget også indenfor få minutter/timer. Når han er tristest, har han fortsat selvmordstanker og er selvforringende. Han oplever stadig, at hans energiniveau er meget lavt og han kan sidde i lang tid uden at kunne tage sig sammen til selv mindre, kortvarige opgaver. Han har svært ved at tage sig sammen til at bade. Hans søvnbehov er fortsat 12 timer i døgnet op til 16 timer og med middagslur og der er fortsat periodevise søvnproblemer. Han udtrættes meget hurtigt. Hvis han foretager sig noget psykisk anstrengende fx selskabelighed må han ofte lægge sig midt i det hele eller går efter hovedretten, da han overvældes af træthed. Anstrengelser medfører også, at han bagefter intet kan i flere dage. Han isolerer sig socialt, bryder sig ikke om mange mennesker og hans netværk bliver mindre. Han har problemer med støjoverfølsomhed.

Hans kognitive funktion er fortsat dårlig. Han ikke kan huske aftaler og ting han skal gøre og han oplever at hukommelsesproblemerne bliver værre og værre og han har 'brændt mange aftaler af'. Han taster aftaler ind i sin mobiltelefon og kan fx blive mindet om en, ta-

ger overtøj på og går ud, men så har han glemt, hvad han skulle og laver noget andet. Han lader sig lede af de opgaver, han ser og går fra det ene til det andet uden en plan. Han glemmer ord, navne og begreber, hvad han har lavet. Han er lang tid om ting fx at skrive et brev, som han tidligere ikke brugte tid på. Han synes ikke, han mister tråden i film, kan godt huske handlingen og kan godt kombinere ting, men han kan ikke lave flere ting på en gang. Hvis hans kone skal give ham en besked, må hun vente, til han er færdig med det han laver ellers fanger han den ikke. Han kan kun have en bold i luften på en gang.

Han kan mærke, at han får det bedre ved at gå hjemme og han synes at Lamictalbehandlingen hjælper.

…

Resumé og konklusion

…

Patienten beskriver, at han i oktober 2008 efter en voldsom arbejdsmæssig belastning havde udviklet stressymptomer og at han brød sammen og af egen læge blev fundet havende stress og en krisereaktion med voldsom angst og blev henvist til psykolog. Dette gled over i mere udtalte klassiske, depressive symptomer og patienten blev henvist til psykiater mhp. diagnostisk afklaring og intensivering af behandling og overgik til samtaler der. Patienten havde god effekt af Efexor behandling på angsten og de depressive symptomer er aktuelle behandling med Efexor, Lamictal og samtaler tydeligt bedret. Patienten har dog fortsat depressive symptomer således resterer aktuelt manglende lystfølelse, træthed og øget søvnbehov, indsovningsproblemer men ikke dagligt, hurtig udtrætning samt svært reduceret stress- og belastningstærskel foruden kognitive vanskeligheder isser hukommelsesproblemer og manglende evne til at gøre flere ting på en gang, langsomhed til kognitive opgaver og på dårlige dage med forstærkede symptomer, selvforringende tanker og dødsønske foruden svært reduceret stress- og belastningstærskel.

Diagnoser.
Tilpasningsreaktion, anden F43.9
Bipolær affektiv sindslidelse pt. mild eller moderat depression F31.3
Angstlidelse, uspecificeret F4I.9

Konklusivt vurderes det således, at patienten samtidig med den aktuelle psykiske lidelse har udviklet kardielle problemer og fortsat er plaget af ret udtalte bevægeapparatsproblemer herunder rygsymptomer og at en vurdering af patientens funktionsevne og arbejdsevne således nødvendigvis må indbefatte det samlede billede af fysiske og psykiske gener.

Der kan ikke peges på ikke afprøvede behandlingsmuligheder af patientens psykiatriske problemer. Aktuelt kan der heller ikke peges på yderligere relevante undersøgelser, idet en eventuel neuropsykologisk vurdering, som kan give et billede af eventuelle varige kognitive deficits først kan foretages, når patienten er helt ude af sin depressive tilstand, da det ellers er vanskeligt af afgøre om eventuelle deficits skyldes depression.

Aktuelt vurderes patientens funktionsevne på baggrund af ovenstående symptomer og funktionsbeskrivelse svært reduceret, hvilket er særligt tydeligt sammenholdt med det tidligere ekstremt høje funktionsniveau og den tidligere store arbejdsevne. På baggrund af det tidsmæssige forløb frem til nu og de aktuelle klager forventes at patienten i længere tid dvs. formentligt op til det næste år fortsat vil være sygemeldt. Da tilstanden utvivlsomt var stressudløst vil for voldsomt stress kunne medføre recidiv af symptomerne og medvirke til kronificering af disse, hvorfor det er vanskeligt før tilstanden er bedre, at give et kon-

kret bud på øgning af funktions/arbejdsmæssige krav. Under alle omstændigheder må startes på et meget lavt niveau og afhængig af reaktionen må aktiviteter derefter justeres/øges.

Ud fra symptomer, symptomvarighed og aktuelt funktionsniveau herunder patientens svært reducerede stress- og belastningstærskel vurderes det meget usandsynligt, at der ikke vil være blivende følger i forhold til at genvinde tidligere høje funktions- og arbejdsevne."

I en ortopædkirurgisk speciallægeerklæring af 23/8 2011 er det blandt andet anført:

"**Aktuelle:**
Klienten har bevægeapparatlidelser fra knæ, håndled, begge skuldre, lænderyg og nakke/ryg.

Klienten er opereret i begge knæ flere gange grundet menisk læsioner. Dette er foretaget på [hospital 1] og [hospital 2], og har resulteret i et 2 velfungerende knæ med et næsten normalt funktionsniveau, og ingen gener ved normal dagligt brug, ej ved længere gåture eller golfspil.

Endvidere er klienten opereret i begge håndled. Uvist af hvilken årsag, men klienten har ikke nævneværdige symptomer eller funktionsnedsættelse.

Ad venstre skulder: har klienten haft smerter i denne siden fald fra stige.

Klientens restgener er:
1. Belastningsrelaterede smerter.
2. Bevægerelaterede smerter.
3. Indskrænket bevægelighed.

Klienten angiver, at han efter fald fra stige, har haft udtalte smerter fra venstre skulderåg og fra AC-leddet. Smerterne stråler fra skulder, ned over overarm. Har tidligere haft tendens til udstrålende smerter fra nakke, ned over venstre skulder, hvorfor klienten er i udredning for disse udstrålingsfænomener. I den forbindelse er der planlagt MR-skanning af nakke/skulder region. Tidligere opereret for prolaps i nakken.
…
Restgener ad højre skulder:
Klienten har tidligere fået foretaget subakromiel dekompression af højre side med god effekt. Har ingen betydende gener fra denne skulder.
Der er god bevægelighed og kraft, kan dog ved tunge løft mærke nogle smerter, især ved bevægelser over 90 grader. Ingen natlige eller hvilesmerter.

Restgener ad lænde columna:
1. Belastningsrelaterede smerter.
2. Bevægeindskrænkninger.
3. Igangsætningsbesvær.

Beskriver intermitterende smerter fra lænde columna. Således har klienten i perioder smerter angivet som 4-5 på VAS-score. Der er gode og dårlige dage, og til tider har han ingen smerter fra ryggen, dog en konstant murren.

Tager dagligt Mandolgin, Pinex og Oxynorm p.n. Sidstnævnte har klienten behov 3-4 gange ugentligt.

Beskriver kraftig forværring ved belastning, primært ved tunge løft. Her kan der forekomme udstråling til begge baglår og til indersiden af låret. Dette symptom er dog af vekslende karakter og ikke altid tilstede. Der er ingen gang-claudicatio eller udstråling ved gang.

Tilstanden ikke præget af bensmerter, men af rygsmerter.

Ved øget belastning og fysisk aktivitet mærker klienten også øgede smerter i hvile, og der kan her forekomme natlige smerter, hvor klienten vågner.

…

Restgener ad nakke:

1. Belastningsrelaterede smerter.
2. Udstråling til over- og underarm.

Klienten har efter den stivgørende operation i 2007 haft en god periode uden væsentlige symptomer fra nakke.
Over det sidste ½ år har klienten dog fået tiltagende nakkesmerter, især ved belastning, hvor der kan forekomme udstråling til venstre skulder samt til ydersiden af overarmen og ud i 3. og 4. finger.

Klienten har fået blokader i venstre skulder med god effekt på skuldersymptomerne, men der persisterer udstråling til armen under belastning. Der er ikke konstant udstråling, men fænomenet opstår ved selv mindre belastning. Angiver, at udstrålingsfænomenerne forværres når han kigger opad og roterer hovedet mod venstre.

Beskriver nedsat bevægelighed i cervikal columna. Vågner ikke om natten grundet gener fra nakke. Tilstanden er ikke præget af hvilesmerter.

…

Svar på spørgsmål i sagsbeskrivelsen:

…

Ad klientens nakke er der over det sidste ½ år tilkommet symptomer på radikulerende smerter ud i venstre arm.
Klienten er under udredning med henblik på dette, og der er, efter klientens udsagn planlagt MR-skanning af venstre skulder og nakke, for at uddifferentiere hvilke symptomer der stammer fra skulder henholdsvis nakke.

Anamnestisk tyder det på radikulerende smerter med positiv foramenkompressions test og med forværring ved ekstension og rotation af nakken.

Prognosen her er usikker, da der ikke er nogen endelig diagnose, og således heller ikke et endeligt behandlingsregime.

…

Vedrørende klientens depression/bipolar sindslidelse, vil der formentligt være nedsat erhvervsevne. Endelig stillingtagen hertil bør tages ved speciallæge i psykiatri.

Klientens subjektive symptomer og klager er i overensstemmelse med den kliniske undersøgelse og de objektive fund, der kan forklare klientens nakke, skulder og tænde problematik.

Fremtidsudsigter fra skulder og lænd synes at være gode.
Med rette tiltag, skønnes det at klienten vil opnå et godt funktionsniveau uden væsentlig funktionsnedsættelse.
Der vil dog være behov for fremtidige skånejob i ryg og skulder belastende erhverv.
Klienten har tidligere fået lavet en pladsgørende operation i højre skulder med god effekt.

Vedrørende klientens nakkesymptomer er prognose og diagnose mere uklar, da klienten endnu ikke er færdigudredt.
Der vil være behov for skånefunktion i ryg/nakke belastende erhverv.

En given skulderoperation vil efter genoptræning kunne vurderes efter 6 måneder, og det skønnes som ovenfor nævnt, at klienten vil opnå et godt funktionsniveau af skulderen."

Af et ambulant hospitalsnotat af 11/9 2014 fremgår det blandt andet:

"EPIKRISE:
Kommer til svar på MR-skanning og neurofysiologisk undersøgelse. Sidstnævnte er fuldstændig normal. Desuden er der en MR-skanning, der viser operationsfølge ud for L3/4 og i øvrigt nydelig plads i hele spinalkanalen samt i neuroforamina. I recesserne kan det godt være lidt snævert på L5/S1 og på L3/4, hvor han tidligere er opereret, men nerven syntes dog at gå fri. Pt. har fortsat mange smerter, han har det værst når han sidder ned. Bruger han ikke noget medicin angiver han, at han stort set ikke kan tænke på andet end sine smerter og at det forstyrrer dagligdagen. Når han tager smertestillende kan det nogenlunde dulme det således, at han kan accepterer en arbejdsdag, men kan sjældent gå mere nogle 100 m før det begynder at snurre og prikke i benene samt, at han får ondt i ryggen når han sidder i stolen.

Ikke nogen tegn på instabilitet, men der er betydelig discusdegeneration på 3/4/5 og L2 discus. Ikke nogen decideret prolapser."

Af en psykiatrisk speciallægeepikrise fremgår det blandt andet:

"02-07-2014
Halvårskontrol. Pt. ligner sig selv, trives nogenlunde. …
Pt. synes selv, at han er beg. at tage tingene mere tilbagelænet og ikke agere så meget.
Skal nok opr. i ryggen i efteråret, da der er føleforstyrrelser i benene. E.l. vil ikke udskr. Imozop. Jeg udskr. en enkelt rec.
Pt. ang., at han på det sidste har haft lidt angst, men ikke mere end han kan håndtere det.
Indtryk:
Habituel. cont. halvårskontroller og uændret medicin via e.l. på nær Imozop.
…
25-11-2014
Mail fra pt., der oplyser, at han skal opr. og derfor ikke kommer til næste kons., at han i øvr. har det godt og egentl. ikke ser grund til fortsat kontakt. Dette accepteres selvfølgelig.
Jeg går ud fra, at pt. har fået styr på PFA omkr. ydelser derfra."

I oplysningsskema af 10/3 2016 til selskabet har klageren blandt andet angivet:

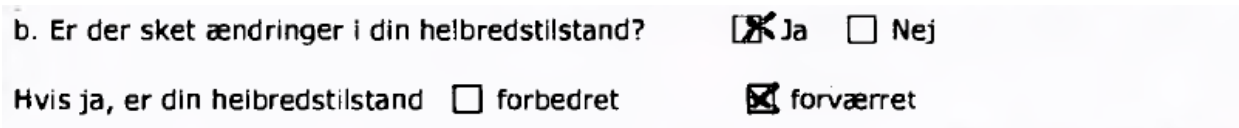

"Hvis forværret, hvad er årsagen til forværringen? Ryg og knæ er blevet værre, er op. 1x i nakke og 2x i lænd siden sidste attest

c. beskriv venligst din helbredstilstand og, hvordan den påvirker din evne til at arbejde:
Utroligt dårlig ⇒ ÷ Arbejde.
Det er en kronisk tilstand"

Af journalen fra klagerens praktiserende læge fremgår det blandt andet:

"**21/03/16 /… Administrativ procedure [ATTEST]**
Møder til FP 402 fra PFA.
Få udbetalt sin pensionsforsikring På psykisk indikation – bipolær – lidelse. Der er ingen ændringer i tilst – har fået tildelt førtidspension og tilst skønnes stationær.
2.serøs otit au sin - vasalva og ns.spray.
…
30/09/16 10:57 …/…
L20 Symptom/klage fra led IKA
L84 Rygsyndrom uden smerteudstråling
P73 Maniodepressiv psykose
K76+ Gammelt myokardieinfarkt
Kommet tilbage som patient efter en del år i …

Arbejdede som adm. direktør indtil for 6-8 år siden
I en periode op til at pt. gik ned med stress var der cognitive betydelige problemer.
Endte med en pension på PTSD-baggrund og har også en bipolær-diagnose Er i fast medicinering for dette – aktuelt fungere det godt.

Pt. har i samme periode haft AMI, har fået lavet KAG og der er sat en stent ind. Er i den 'faste pakke' med hensyn til hjertemedicin.

Pt. har haft en række betydelige udfordringer med forskellige led i kroppen; har fået stivgjort to led i lænden og tre i nakken, har fået fjernet begge AC-led og det ve. rodled i foden
Pt. står foran at skulle have en ny operation der aht kirurgen (gerne den samme som tidl) flytter til … Jeg hører

Pt. har aktuelt ikke nogle faste ambulante forløb andre steder
Vi skal ses her til almindeligt kontrol med et par måneders mellemrum
…
03/01/17 11:07 …/…
L86 Rygsyndrom med smerteudstråling
Pt.s ryg bliver værre og værre
Smerterne gør dagligdage helt uacceptabel.
Pt. er kun delvist smertedækket – trods et betydeligt forbrug af smertestillende
…
07/03/17 15:14 …/…
P73 Maniodepressiv psykose
Pt. fortæller at PFA – muligvis på baggrund af et notat i journalen om at pt. var 'velmedicineret' – har valgt at stoppe en løbende udbetaling i det 'velmedicineret' er tolket som 'rask' hvilket ikke er korrekt og faktisk heller ikke hvad der står...
'Velmedicineret' betyder det bedst opnåelige med afvejning af bivirkninger overfor effekt

…
18/04/17 09:28 …/…
[Sygehus]:
Oplæg til Rtg. [hospital 1]
Er kendt fra tidligere behandlingsforløb på [hospital 1]. Der er nu kommet tiltagende gener helt lavt i lænderyggen med udstråling til primært højre ben, men også i venstre i L5/S1 gebetet, og der udbedes venligst MR skanning af columna lumbalis."

Nævnet er blevet forelagt dokumenterne, som selskabet har oplyst relaterer sig til klagerens aktiviteter i virksomheden, hvor hans hustru er direktør.

I forsikringsbetingelserne hedder det blandt andet:

"**§ 13. Oplysning om erhverv**
Invalidepension og præmiefritagelse ved invaliditet er etableret under hensyn til forsikredes erhverv. Ændring af erhverv skal altid meddeles PFA Pension. Manglende meddelelse kan medføre reduktion af invalidedækningen.

Stk. 2. I forbindelse med erhvervs- eller stillingsskift kan PFA Pension opsige forsikringen uden varsel, hvis PFA Pension ikke ønsker at tegne forsikring for det pågældende erhverv.
…
C Betingelser for invalideydelse og præmiefritagelse

§ 1. Definition af invaliditet/erhvervsevnetab
Ret til fuld invalidepension og/eller fuld præmiefritagelse indtræder, når forsikredes erhvervsevne på grund af sygdom eller ulykkestilfælde er nedsat til en tredjedel eller derunder af den fulde erhvervsevne.

Stk. 2. Er erhvervsevnen på grund af sygdom eller ulykkestilfælde nedsat til halvdelen, er forsikrede berettiget til halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse. Den anden halvdel af forsikringen kan videreføres med præmiebetaling eller omskrives til præmiefri forsikring, jævnfør 'Betingelser vedrørende præmiebetalingen', § 3, og for denne del gælder reglerne i stk. 1.

Stk. 3. Halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse kan kun ydes på forsikringer, der har denne dækning angivet i forsikringsaftalen.

Stk. 4. Engangsbeløb ved invaliditet, herunder udbetaling som ratepension, udbetales kun, hvis erhvervsevnen er nedsat til en tredjedel eller derunder, og denne nedsættelse er varig.

Stk. 5. En ydelsesberettiget nedsættelse af erhvervsevnen foreligger, når forsikrede – efter PFA Pensions skøn – ikke længere er i stand til at tjene mere end en tredjedel respektive halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Bedømmelsen sker på grundlag af en helhedsvurdering under hensyn til forsikredes tidligere og nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse.

Stk. 6. Forsikrede har ikke ret til fuld eller halv invalidepension og/eller præmiefritagelse under revalidering eller ansættelse i en stilling, der finansieres helt eller delvist af det offentlige som følge af nedsat erhvervsevne, medmindre den generelle erhvervsevne er nedsat til henholdsvis en tredjedel eller halvdelen af den fulde erhvervsevne, og forsikredes indtjening (summen af arbejdsindtægt og eventuelle sociale og andre offentlige ydelser og tilskud) er nedsat til henholdsvis en tredjedel eller halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder.

…

§ 3. Dokumentation PFA Pension kan til enhver tid kræve dokumentation for, at forsikredes erhvervsevne er nedsat i ydelses-berettiget grad, og kan forlange de oplysninger, som PFA Pension anser for nødvendige til bedømmelse heraf. Desuden er forsikrede forpligtet til at lade sig undersøge af læger, som anvises af PFA Pension. "

Nævnet udtaler:

Det fremgår af sagen, at klageren blev sygemeldt den 31/10 2008 på grund af et psykisk sammenbrud forårsaget af stress på sit arbejde, og han er diagnosticeret med bipolar affektiv lidelse. Han har efterfølgende haft flere blodpropper, og han også har gener i bevægeapparatet og er blevet opereret adskillige gange blandt andet i ryggen. Det fremgår af sagen, at han i 2011 er tilkendt førtidspension på grund af sin psykiske tilstand uden forudgående arbejdsprøvning.

Selskabet har i perioden fra den 9/7 2010 til den 1/3 2017 ydet dækning for tab af erhvervsevne med henvisning til, at klagerens erhvervsevne var nedsat med mindst 50 % inden for hans aktuelle erhverv. Selskabet har overfor nævnet anført, at det nu er klagerens generelle erhvervsevne, der skal vurderes, og at klageren ikke har bevist, at denne er nedsat i dækningsberettigende grad.

Selskabet har overfor nævnet blandt andet anført, at det finder, at klageren har en resterhvervsevne, hvis han iagttager relevante skånebehov, og selskabet formoder, at klageren udfører sådant arbejde i sin kones virksomhed.

Selskabet har også henvist til, at klagerens psykiske tilstand siden tilkendelsen af førtidspension i 2011 er bedret, idet det fremgår, at han siden 2014 har været velmedicineret og ikke længere er i psykiatrisk behandling. Selskabet har endvidere bemærket, at flere af klagerens operationer blev foretaget forud for hans sygemelding, og at det må

lægges til grund, at han forud for det psykiske sammenbrud restituerede i et omfang, der ikke har været hindrende for hans arbejde.

I en psykiatrisk speciallægeerklæring af 22/6 2010 er det blandt andet noteret, at klageren er diagnosticeret med en tilpasningsreaktion, bipolar lidelse og angstlidelse. Det vurderes, at han samtidig med den psykiske lidelse har udviklet kardielle problemer. Der kan ikke peges på ikke afprøvede behandlingsmuligheder, og funktionsevnen vurderes svært reduceret. Det er anført, at det er usandsynligt, at der ikke vil være blivende følger i forhold til at genvinde det tidligere høje funktions- og arbejdsniveau.

I en ortopædkirurgisk speciallægeerklæring af 23/8 2011 er det noteret, at der er bevægeapparatslidelser, og at der i relation til skuldrene er belastnings- og bevægelsesrelaterede smerter samt indskrænket bevægelighed. Klageren har gener fra lænderyggen og nakken efter en operation. Klagerens prognose for lænd og skuldre synes gode dog således, at der vil være behov for skånehensyn for belastende erhverv. Diagnosen for nakken blev vurderet uklar.

Af epikrise af 11/9 2014 fremgår det blandt andet: "Pt. har fortsat mange smerter, han har det værst når han sidder ned. Bruger han ikke noget medicin angiver han, at han stort set ikke kan tænke på andet end sine smerter, og at det forstyrrer dagligdagen. Når han tager smertestillende kan det nogenlunde dulme det således, at han kan accepterer en arbejdsdag, men kan sjældent gå mere nogle 100 m før det begynder at snurre og prikke i benene samt, at han får ondt i ryggen når han sidder i stolen."

I en psykiatrisk speciallægeepikrise er det den 2/7 2014 noteret, at klageren ved en halvårskontrol trivedes nogenlunde, og han fik uændret medicin. Den 25/11 2014 er det blandt andet noteret, at klageren har det godt, og at han ikke ser nogen grund til at fortsætte, hvorfor forløbet afsluttes.

I journalen for klagerens praktiserende læge er det den 21/3 2016 noteret, at klageren får dækning fra sin pensionsforsikring på grund af sin psykiske lidelse – bipolar lidelse. Det er anført, at der ikke er ændringer i tilstanden, som skønnes stationær. Den 30/9

2016 er det noteret, at klageren aktuelt fungerer godt med sin bipolare lidelse. Det er også noteret, at han har betydelige udfordringer fra forskellige led i kroppen med stivgørelse af 2 led i lænden og 3 i nakken, fjernelse af begge AC-led og venstre rodled i foden. Klageren stod foran en ny operation.

Den 3/1 2017 er det noteret i egen læges journal, at klagerens ryg bliver værre og værre, og smerterne gør dagligdagen helt uacceptabel. Han var kun delvist smertedækket trods et betydeligt forbrug af smertestillende. Den 7/3 2017 har klagerens praktiserende læge anført: "Pt. fortæller at PFA – muligvis på baggrund af et notat i journalen om at pt. var 'velmedici-neret' – har valgt at stoppe en løbende udbetaling i det 'velmedicineret' er tolket som 'rask' hvilket ikke er korrekt og faktisk heller ikke hvad der står... 'Velmedicineret' betyder det bedst opnåelige med afvejning af bivirkninger overfor effekt". Den 18/4 2017 er det noteret, at klageren har fået tiltagende gener helt lavt i lænderyggen med udstråling primært til højre ben.

Klageren har i opfølgningsskema af 10/3 2016 til selskabet blandt andet oplyst, at hans helbredstilstand er forværret, da ryg og knæ er blevet værre, og at han var opereret i nakken og 2 gange i lænden siden sidste attest til selskabet. Han har oplyst, at han ikke kan arbejde, og at hans tilstand er kronisk.

Selskabet har fremlagt materiale som dokumentation for, at klageren uanset oplysningerne i skemaet af 10/3 2016 varetager en arbejdsmæssig funktion i et firma oprettet af hans hustru. Selskabet har anført, at klagerens hustru har anden beskæftigelse, således, at det må være nødvendigt, at der er andre, der står for driften. Selskabet har blandt andet henvist til, at klageren har repræsenteret firmaet på en messe, at hans private telefonnummer figurerer flere gange i forbindelse med firmaet, at han har været en del af bestyrelsen, og at han i forbindelse med et tv-indslag er betegnet som selvstændig erhvervsdrivende.

Nævnet finder, at det ikke er muligt at afgøre sagen på det foreliggende skriftlige grundlag. Nævnet finder således, at det vil være nødvendigt med mundtlige forklaringer fra klageren og vidner og evt. yderligere materiale til belysning af, hvorvidt klagerens er-

hvervsevne er bedret så meget, at han kan eller burde kunne tjene halvdelen eller mere af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med samme uddannelse og alder som klageren.

Herefter

b e s t e m m e s :

Nævnet kan ikke afgøre sagen.

Marianne Højgaard Pedersen
formand